

Vammaiset ihmiset kamppailevat köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vastaan

Vammaiset ihmiset ovat huomattavasti useammin työelämän ulkopuolella ja elävät pienemmillä tuloilla kuin ei-vammaiset. Heidän on myös selvästi vaikeampaa hankkia tavaroita ja palveluita, joita iso osa ihmisistä pitää itsestään selvänä. Tämä altistaa vammaiset ihmiset köyhyydelle ja sosiaaliselle syrjäytymiselle.

Yksi tehokkaimmista keinoista paeta köyhyyttä on löytää töitä ja säilyttää löytämänsä työpaikka. Valitettavasti työmarkkinoille osallistuminen on haaste monille vammaisille.

Työelämän tasa-arvodirektiivi velvoittaa työnantaja tarjoamaan vammaisille ihmisille heidän työskentelyään tukevat asiaankuuluvat olosuhteet. Tämä tarkoittaa esimerkiksi pyörätuoliramppeja ja erilaisia näkövammaisia helpottavia teknologioita. Direktiiviin kuuluu myös työn järjesteleminen siten, että se sopii paremmin vammaiselle ihmiselle.

- Suomessa vammaisten työllistymisen tukemiseksi on olemassa esimerkiksi palkkatukijärjestelmä ja työolosuhteiden järjestelytuki, mutta esimerkiksi työolosuhteiden järjestelytukea työnantajat hakevat valitettavan vähän, kertoo Valtakunnallisen vammaisneuvoston (VANE) pääsihteeri Sari Loijas.

Suomen noin 30 000 kehitysvammaisesta osallistuu työtoimintaan vain joka kolmas. Suurin osa näistä osallistuu työtoimintaan työkeskuksissa, joten todelliseen palkkatyöhön pääsee osallistumaan hyvin harva. Pyörätuolissa olevista vammaisista vain arviolta 3 % ja näkövammaisista noin 20 % on työelämässä. Kuuroista hieman yli puolet on palkkatöissä.

Ulkopuolisia työelämässä ja vapaa-aikana

Koulutus nähdään tärkeänä tekijänä köyhyydestä pois pääsemiseksi, mutta myös sen osalta vammaiset törmäävät usein vaikeuksiin. Heidän mahdollisuutensa suorittaa kolmannen asteen koulutus on vain puolet siitä mitä se on ei-vammaisilla EU-kansalaisilla. Korkeakoulutetut vammaiset päätyvät myös muita epätodennäköisemmin koulutustaan vastaaviin töihin.

- Suuri osa karsiutuu koulutusmahdollisuuksien ja työelämän ulkopuolelle heti peruskoulun jälkeen. Jo pelkästään rakennuksien esteellisyys voi estää koulutusmahdollisuuden, sanoo Kynnys ry:n toiminnanjohtaja Kalle Könkkölä, joka on Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuoden lähettiläs.

Suomessa valtaosa vaikeavammaisista ihmisistä jää varsin alhaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle heti 16-vuotiaana ilman mahdollisuutta parantaa elintasoaan työtä tekemällä. Heidän kohdallaan voidaan puhua todellisesta köyhyydestä.

Valitettava tosiasia on myös se, että riski vammaisten sosiaaliseen syrjäytymiseen on yhtä korkea kuin heidän taloudellisen syrjäytymisen riskinsä. Esimerkiksi vain joka toinen vammainen on koskaan osallistunut harrastus- tai urheilutoimintaan.

EU edistää vammaisten oikeuksia

EU:ssa on noin 65 miljoonaa vammaista ihmistä. Mitä EU on tehnyt heidän eteensä, jotta he pystyisivät taistelemaan köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vastaan?

EU on auttanut vammaisia ihmisiä saavuttamaan tasa-arvoa ja osallisuutta vammaistoimintasuunnitelmalla (DAP) 2004–2010. Sen tavoitteena on ollut, että vammaiset voivat toimia yhteiskunnan täysimääräisinä jäseninä ja tehdä omia valintojaan. Vammaistoimintasuunnitelmaa on käytetty parantamaan vammaisten työllisyys- ja koulutusmahdollisuuksia sekä tuotteiden ja palveluiden saavutettavuutta.

Suunnitelma on auttanut varmistamaan sen, että vammaisasiat on sisällytetty – tai valtavirtaistettu – EU:n politiikan ytimeen. Euroopan komissio neuvottelee parhaillaan EU:n uuden vammaisstrategian valmistelusta vuosille 2010–2020.

EU on myös allekirjoittanut ja on parhaillaan toteuttamassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta. Tämä on ensimmäinen ihmisoikeussopimus, jonka EU on allekirjoittanut. Yleissopimuksen tavoitteena on edistää, suojata ja taata vammaisten ihmisten mahdollisuus täysimittaisesti ja tasa-arvoisesti kaikkiin ihmis- ja perusoikeuksiin.

”Suomessa yleissopimukseen perustuvaa vammaispoliittista ohjelmaa valmistellaan tämän kesän aikana ja toteutuessaan siitä tulee olemaan selkeää hyötyä vammaisten aseman parantamiseksi”, Loijas sanoo.

Lisäksi Euroopan työllisyysstrategia ohjaa jäsenvaltioita luomaan hankkeita, jotka auttavat vammaisia ihmisiä selviytymään työmarkkinoilla ja työpaikoilla. Myös EU-lainsäädäntö on tärkeässä roolissa vammaisten elämän parantamisessa.

Lisätietoja:

- VAMPO - Vammaispoliittisen ohjelman valmistelutyö valtakunnallisen vammaisneuvoston (VANE) sivuilla:
http://www.vane.to/vampo_etusivu.html
- Vammaistoimintasuunnitelma Euroopan vammaisfoorumin sivuilla:
http://www.edf-feph.org/Page_Generale.asp?DocID=13854&thebloc=23118&langue=EN
- Lisämateriaalia Euroopan köyhyiden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuoden sivuilta kohdasta ”disability”:
<http://www.2010againstopoverty.eu/press/pressreleases.html?langid=en#1>